

Mitä tiedämme päihhteistä?

Mitä päihhteet ovat? Mitä päihhteitä on?

7. luokka, 1. tunti.

Turun kaupungin ehkäisevän päihdetyön Selvästi JEES! -projekti 2023-2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius.

Lähteet:

Terveystieteiden tutkimuskeskus

Ehyt ry

Mielenterveyden keskusliitto

Päihdelinkki

	Lailliset päihteet	Laittomat päihteet	Muut haitalliset aineet/ yhdistelmät
Alle 18v.	X	X	X
K-18	Tupakka, miedot alkoholijuomat (alkoholia 1,2-22%). Nikotiinipussit. Sähkötupakka (katukaupan tuotteet laittomia). Nuuska (myynti ja osto laitonta Suomessa.)	Huumeet, esim. kannabis, kokaiini, ekstaasi, heroini. Nikotiinituotteet, joissa nikotiinia yli 20mg (esim. tietyt sähkötupakat). Suomessa laittomia kaikenikäisille!	Lääkkeiden väärinkäyttö. Sekakäyttö. Kaikki päihtymiskäytössä käytetyt kemikaalit.
K-20	Väkevät alkoholijuomat, esim. vodka, kaikki jossa alkoholia yli 22%		

Päihdefaktat

- [Kahoot!](#)
- Kirjautu peliin OMALLA etunimellä.

World cafe -harjoitus

- Jakaudutaan 4. ryhmään.
- Jokaiselle ryhmälle jaetaan paperi, johon on kirjoitettu päihdeteemainen kysymys. Aikaa vastata on 3-4 minuuttia. Ajan loppuessa kysymykset siirretään seuraavalle ryhmälle. Jokainen ryhmä vastaa jokaiseen kysymykseen.
- Tarkoituksena on kirjoittaa paperiin ryhmän mielipiteitä kysymyksestä, tietoa ei tarvitse etsiä.
- Ryhmien vastattua kaikkiin kysymyksiin, ryhmät esittelevät tuotokset luokalle. Keskustellaan vastauksista yhdessä.
- Julisteet voi jättää halutessaan esim. luokan seinälle muistuttamaan aiheesta.

Riippuvuus ja omien vahvuuksien tunnistaminen

7. luokka, 2. Tunti

Turun kaupungin ehkäisevän päihdetyön Selvästi JEES! -projekti 2023-2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius.

Lähteet:
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Ehyt ry
Mielenterveyden keskusliitto
Päihdelinkki
Mannerheimin lastensuojeluliitto

Riippuvuus

- Mikä riippuvuus on?
- Mistä voi tulla riippuvaiseksi?
- Miten riippuvuus vaikuttaa elämään?

- Leimautuminen

Riippuvuus

- Pakonomainen tarve johonkin päihdyttävään aineeseen tai toimintaan.
- Psyykkinen tai fyysinen tila tuottaa hetkellistä mielihyvää.
- Perintötekijät, lapsuuden ja nuoruuden kokemukset, stressi ja kriisitilanteet elämässä voivat vaikuttaa siihen, miten helposti ihminen jää riippuvaiseksi.
- Riippuvainen ihminen ei aina itse tunnista tai myönnä riippuvuuttaan.
- Vakava riippuvuus on sairaus.
- Riippuvuuksien haittoja voivat olla esim. terveydelliset haitat, ihmissuhteet kärsivät, taloudelliset haitat (esim. päihteiden hankkiminen, rahapelaaminen).

Päihdeongelmilta suojaavia tekijöitä:

- Läheiset välit perheeseen/muuhun luotettavaan aikuiseen.
- Hyvä itsetunto, myönteinen minäkuva.
- Osallisuuden tunne (harrastus, kaverit, koulu, työ, perhe yms.).
- Vahvat sosiaaliset taidot ja tunnetaidot.
- Onnistumiset.
- Lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihteisiin.
- **Yllämainittujen puute ei tarkoita, että nuori päätyy varmasti päihteiden käyttäjäksi, mutta riski on suurempi.**

Omat vahvuudet

- On tärkeää tunnistaa omia vahvuuksia ja ominaisuuksia.
- Hyvä itsetunto suojaa myös päihteiden haittakäytöltä ja riippuvuuden synnyltä.
- Itsetuntoa voi vahvistaa!
- Ominaisuuksien vaihtokauppa tehtävä

Elämän pelikortit

1. Lähiviikkojen päällimmäinen tunne

Olen hilpeä.
Olen surullinen.
Olen nälkäinen.
Olen pettynyt.
Olen kateellinen.
Olen onnellinen.
Olen pohtiva.
Olen ihastunut.
Olen tyytyväinen.
Olen iloinen.
Olen väsynyt.

2. Taidot

Osaan ajaa mopolla.
Osaan lukea karttaa.
Osaan skeitata.
Osaan piirtää.
Osaan nikkaroida linnunpöntön.
Osaan lasketella.
Osaan hoitaa lapsia.
Osaan laulaa.
Osaan selittää leikin säännöt.
Osaan kertoa tarinoita.
Osaan kertoa vitsejä.

3. Sosiaaliset taidot

Osaan kuunnella.
Osaan kertoa, mitä haluan.
Osaan sanoa ei.
Keksin hauskoja juttuja.
Huomaan, milloin apuani tarvitaan.
Osaan pyytää apua tarvittaessa.
Osaan rohkaista.
Maltan odottaa vuoroani.
Osaan lohduttaa.
Osaan käyttäytyä hyvin.
Annan toisille suunvuoron.

4. Fyysiset ominaisuudet

Olen vahva.
Olen kaunis.
Olen pitkä.
Olen notkea.
Olen terve.
Olen pieni.
Olen nopea juoksemaan.
Olen iso ja turvallinen.
Jaksan nostaa painavia tavaroita.
Olen mukavan näköinen.
Olen komea.

5. Psykkiset ominaisuudet

Olen iloinen.
Olen innostuva.
Olen rohkea.
Olen huumorintajuinen.
Olen ystävällinen.
Olen hauska.
Olen kärsivällinen.
Olen itsenäinen.
Olen reipas.
Olen seurallinen.
Olen rauhallinen.

Tulevaisuuden minä! Lisätehtävä.

Kirjoita paperille 5 asiaa, mitä toivot tulevaisuudessa sinulle tapahtuvan (esim. Opiskelu, asuminen, työ, läheiset, harrastukset jne.

Pohdi miten riippuvuus, päihteiden käyttö tai muut ongelmat voivat vaikuttaa unelmiesi toteutumiseen.

Miten voin vahvistaa hyviä asioita elämässäni, jotka auttavat haaveita toteutumaan?

Rikos(ko)

7-luokkien
Laillisuuskasvatustunti
Väkivalta lähisuhteissa

Saara Juutinen, Alvin Koskinen, Laura Kiviranta, Paula Mäkelä ja Reetta Vainio
[Etusivu - Rikosuhripäivystys \(riku.fi\)](https://www.nuoretjarikollisuus.fi/)
<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/>
[Rikoslaki 39/1889 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
[Rikosten kirjo on laaja - tieto auttaa estämään rikoksia - Poliisi](#)
[Nettiturvakoti Apua perheväkivaltaan - turvallisuutta lähisuhteisiin](#)
Case-tehtävä kirjasta Konstaapeli Daniel tässä, moro! (Kalejaiye, Daniel, 2022)

Lasten turvallisuus on aikuisten vastuulla

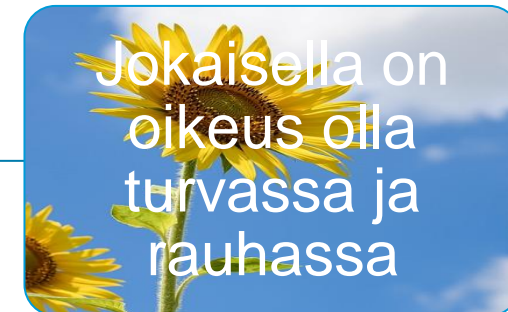
Alle 18-vuotiasta tulee suojella kaikenlaiselta kasvua ja kehitystä vaarantavalta toiminnalta.

Lapsella on oikeus saada ikätasoisista tietoa maailmasta.

Yhdessä tavoitetaan parempaa todellisuutta. Lain tuntemus on jokaisen velvollisuus.

Jokaisella on myös vastuu omista teoistaan

- rikosoikeudellinen vastuu
- vahingonkorvausvelvollisuus

Mitä laki sanoo? Testaa tiedätkö!

<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/articles/mita-laki-sanoo>

Mitä väkivalta on?

- Kaikki, mikä on tahallaan tehty toisen satuttamiseksi tai mielen pahoittamiseksi, on väkivaltaa.
- Joskus väkivaltaa voi olla vaikea tunnistaa, sillä väkivallaksi mielletään usein vain fyysinen väkivalta.
- Monesti voi myös olla, että väkivalta jää piiloon, jos ulkopuoliset osaa sitä tunnistaa tai eivät uskalla siihen puuttua.
- Väkivaltaan tulee kuitenkin aina puuttua, tapahtui se missä ympäristössä tahansa.
 - **Väkivalta loppuu harvoin itsestään**

- Väkivalta voi olla:

Fyysistä

- Kuten tönimistä, hiuksista repimistä, kuristamista, potkimista ja hakkaamista.
- Fyysinen väkivalta ei aina jätä näkyviä jälkiä. Henkiset jäljet jäävät aina

Henkistä

- Alistamista nimittelyä, haukkumista tai kaltoinkohtelua.
- Voi olla julkista nolaamista tai se voi tapahtua neljän seinän sisällä piilossa.
- Jo väkivallan uhka on henkistä väkivaltaa.

Seksuaaliväkivaltaa

- Esimerkiksi raiskaus, seksiin pakottaminen ja painostaminen, kuvaaminen ilman lupaa, nukkuvan tai sammuneen hyväksikäyttö sekä seksuaalinen ahdistelu ovat seksuaaliväkivaltaa.

Sosiaalista

- Esim. vapaan liikkumisen kontrollointia tai yhteydenpidon rajoittamista ystäviin ja sukulaisiin sekä sosiaalisen eristämisen uhkaa.

Taloudellista

- Esimerkiksi toisen rahankäytön estämistä
- Toisen rahattomana pitämistä
- Taloudellisen päätäntävällän rajoittamista
- Toisen omaisuuden tai rahan luvatonta käyttämistä.

Uskonnollista

- Toisen uskonnollisuuden , halveksimista tai jopa kieltämistä
- Pakottamista noudattamaan jonkin uskonnon mukaisia normeja ja sääntöjä.

Lähisuhdeväkivalta

- Lähisuhdeväkivallaksi kutsutaan perheessä tai ihmissuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa.
- Se voi olla perheen sisäistä väkivaltaa, seurustelusuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa tai kavereiden kesken tapahtuvaa väkivaltaa.
- **Väkivalta ei ole koskaan hyväksyttyä eikä sitä tule olla missään ihmissuhteessa.**
 - Jokaisella meistä on oikeus olla oma itsensä, ilman pelkoa, myös kaverisuhteissa ja vapaa-ajalla
 - Riita muuttuu väkivallaksi, kun väkivaltaa kokeva ei uskalla enää kertoa mielipidettään, koska pelkää sitä miten toinen reagoi.
 - Normaaliin riitelyyn kuuluu se, että riidan osapuolet voivat vapaasti kertoa oman mielipiteensä ilman pelkoa seurauksista.

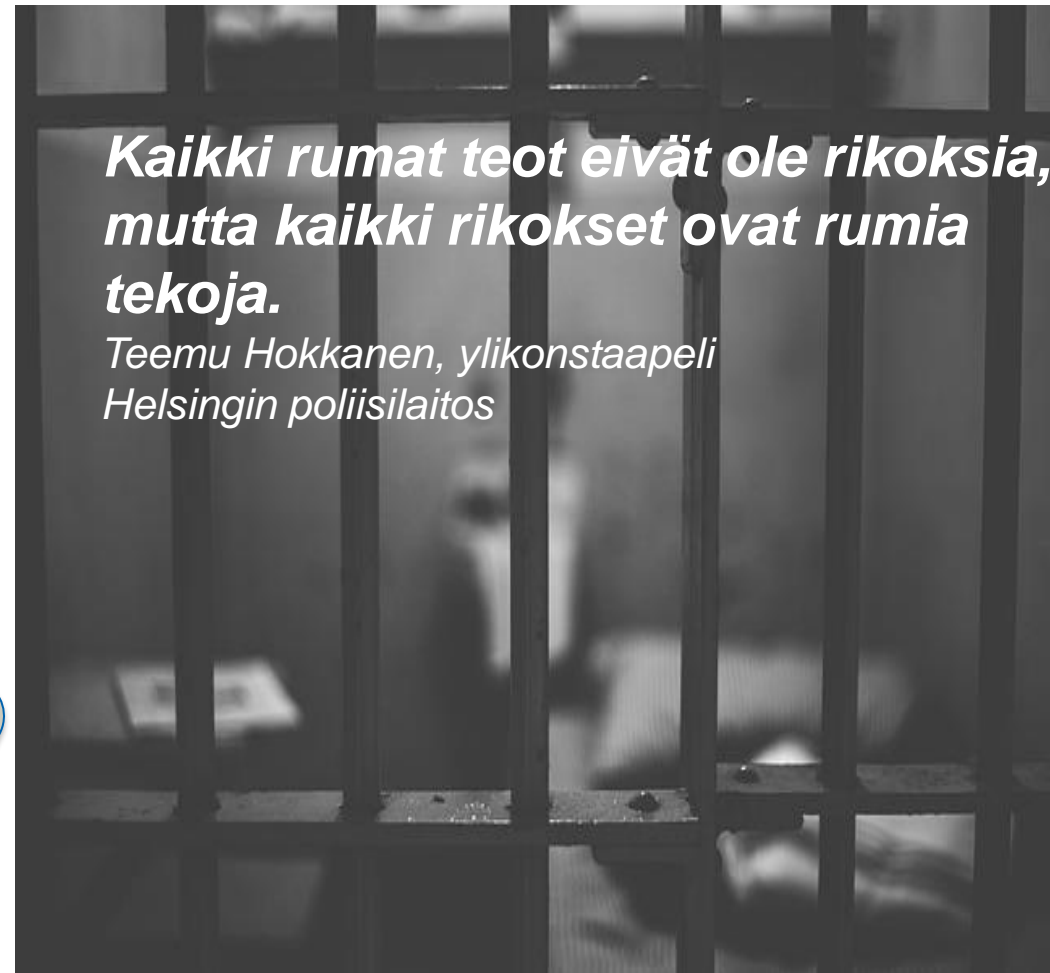
- Älä myöskään puheessa normalisoi väkivaltaa.
 - Huomaa: kaikki tunteet on aina sallittuja. Kaikki teot eivät.

Nuorten yleisimpiä rikoksia

- Omaisuusrikokset
 - näpistys, varkaus ja ryöstö **Sakkoa- 4 vuotta vankilaa**
- Erehdyttäminen
 - petos ja kiskonta **Sakkoa- 4 vuotta vankilaa**
- Liikenne rikokset
 - liikenneturvallisuuden vaarantaminen **Sakkoa-2 vuotta vankilaa**
 - kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta **Sakkoa-10 vuotta vankilaa**
- Väkivalta ja pakottaminen
 - laitton uhkaus
 - pakottaminen ja pahoinpitely
- Seksuaalirikokset
 - seksuaalissävytteinen lapsesta otetun videon tai kuvan levittäminen **Sakkoa-6 vuotta vankilaa**

Huomaa! Nämä ovat rikoksia myös somessa!

Kaikki rumat teot eivät ole rikoksia, mutta kaikki rikokset ovat rumia tekoja.

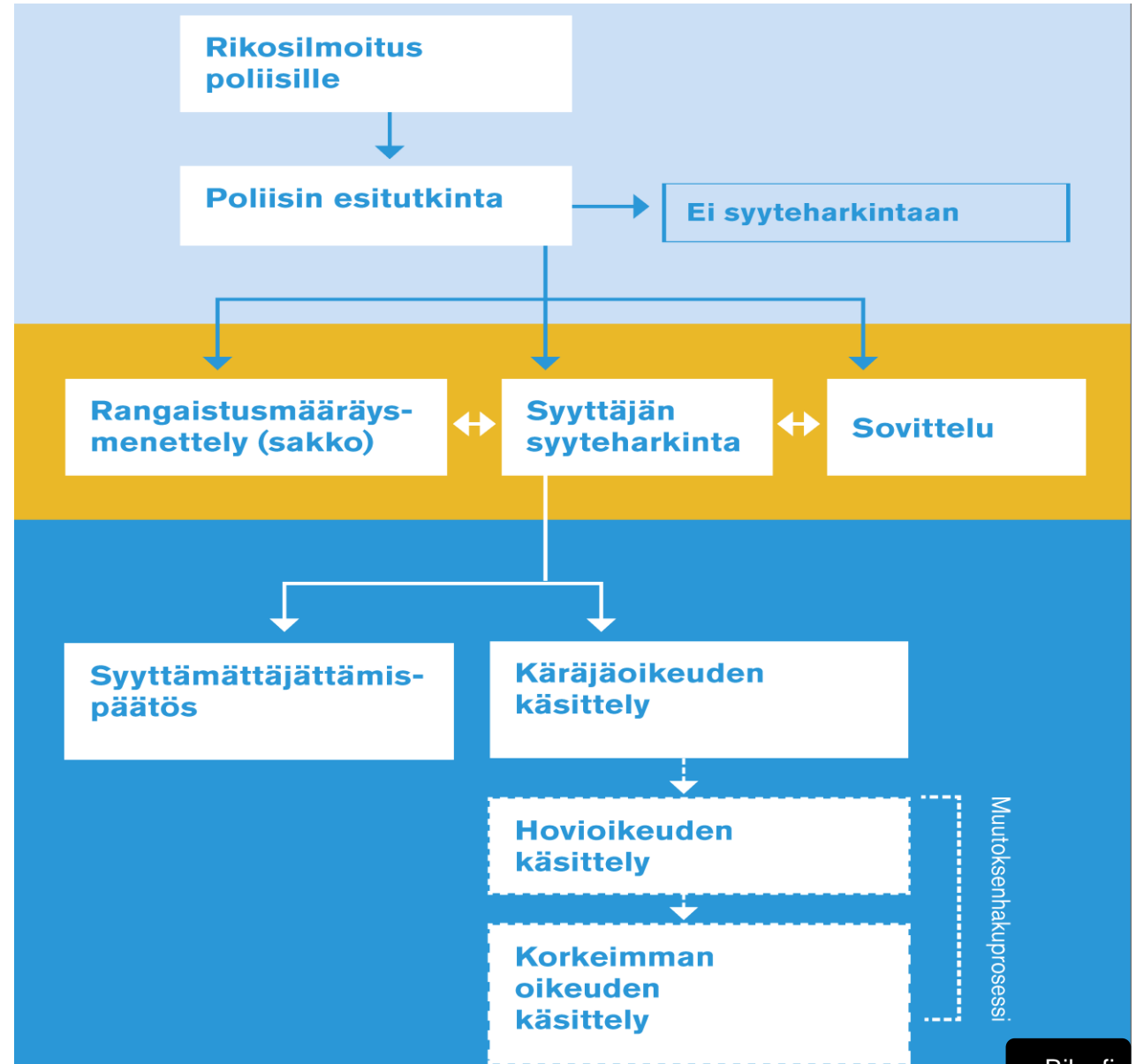
*Teemu Hokkanen, ylikonstaapeli
Helsingin poliisilaitos*

Kuva: Helsingin poliisilaitos

Rikosprosessin eteneminen

- 15-vuotta täyttäneiden kohdalla mahdollinen rikosprosessi etenee kuvan mukaisesti.
- Alle 18 -vuotiaiden rikoksen tekijän kohdalla tehdään lastensuojeluilmoitus ja selvitetään nuoren ja perheen kokonaistilannetta.
- Vahingonkorvausvelvollisuus koskee myös alle 15 –vuotiaita.
- Rikoksen uhri kokee usein voimakasta pelkoa, syyllisyyttä ja häpeää.

Muutoksenhakuprosessi

Esimerkkejä nuorten tekemistä rikoksista

Ryöstö Maaliskuu 2024

- 6 ihmistä ryöstää väkivallalla uhaten 16 -vuotiaalta puhelimen ja kuulokkeet. Teko kuvataan.
- 2 tekijöistä yli 15- vuotiaita
- Tuomio 7 kuukautta ehdollista vankeutta
- [Teinipojat piirittivät 16-vuotiaan kerrostalon pihalla ja hakkasivat hänet - PK-seutu | HS.fi](#)

Kunnianloukkaus 2022

- Nuori X julkaissut Snäpissä kuvan, jossa hänellä oli kasvoissa tunnistettava ruhje. X antoi ymmärtää, että poikaystävä oli aiheuttanut ruhjeen.
- Mahdollisesta pahoinpitelystä ei oltu tehty rikosilmoitusta.
- **16-vuotiaalle** tuomittiin 15 päiväsakon rangaistus nuorena henkilönä tehdystä kunnianloukkauksesta.
- [Nuori tyttö kertoi Snapchatissä poikaystävänsä pahoinpidelleen hänet – sai lopulta itse tuomion kunnianloukkauksesta | Paikalliset | Helsingin Uutiset](#)

Laiton uhkaus Toukokuu 2023

- Iso joukko nuoria kokoontui pelaamaan futista.
- Tilanne kärjistyi ja tapahtumassa huudettu tappouhkauksia.
- Asia eteni poliisin tutkintaan epäilyinä laittomasta uhkauksesta.
- [Yli sata nuorta kokoontui jalkapallopeleihin Lappeenrannassa – poliisi tutkii, tapahtuiko siellä laitton uhkaus | Kotimaa | Yle](#)

Pahoinpitely Helmikuu 2023

- 14-vuotiasta lyötiin kasvoihin koulun pihalla ja häneltä varastettiin lompakko
- Tekijä 16- vuotias
- Tuomio pahoinpitelystä: 60 päiväsakkoa (=360 e). Maksettava korvauksia uhrille 500 euroa. Oikeuskuluja maksettava 1000e.
- [14-vuotias pahoinpideltiin tamperelaisen koulun pihalla kesken koulupäivän - Tampereen seutu - Iltä-Sanomat](#)

Tehtävä: Ryhdy rikostutkijaksi

Päätarit kotibileissä

Tuukka ja Ansku viettävät yhteistä iltaa kotibileissä.

Tuukka ottaa repustaan oluen ja tarjoaa Anskullekin, sillä niitä kyllä riittää. Kaverukset juovat hiljalleen illan aikana ja juttelevat niitä näitä kaikesta mahdollisesta. Puolen yön aikaan kumpaakin alkaa väsyttää ja he istuutuvat sohvalle. Jossain kohtaa Tuukka nukahtaa ja Ansku jää vielä valveille. Ansku ei ole kertonut, mutta hän on ihastunut Tuukkaan. Ansku päättää siirtyä tiiviisti Tuukan kainaloon ja koskettelee Tuukkaa tämän sisäreidestä siirtyen pikkuhiljaa kohti haaroväliä. Tuukka havahtuu tähän, työntää käden Anskun käden vihaisesti ja hämmentyneenä pois. He yrittävät puhua aiheesta mutta tapahtuma ahdistaa Tuukkaa niin, että hän päättää poistua paikalta kokonaan.

Tuukan lähdettyä Ansku jää järkyttyneenä yksin, mutta jo pian juhlien järjestäjä Samu ottaa häntä kädestä ja vetää mukanaan takkahuoneeseen. Huoneessa on neljän pojan porukka. Pojat ottavat esille yllättäen kannabissätkät ja ovat sytyttämäisillään niitä, kunnes Ansku päättää lähteä pois. Samu tarttuu Anskua kädestä ja yrittää pitää hänet huoneessa, mutta Ansku riuhtaisee itsensä irti ja poistuu bileistä kotimatalle.

Tuukka syyllistyy lievään alkoholirikokseen alle 18-vuotiaana. Luku 50a § 3

Ansku syyllistyy seksuaaliseen ahdisteluun. Luku 20 § 5a

Pojat takkahuoneessa syyllistyvät huumausaineen käyttörikokseen Luku 50 § 2a

Mistä apua eri tilanteisiin?

- [RIKU.FI](https://www.riku.fi)

Rikosuhripäivystys 116 006 palvelee suomeksi ma–pe kello 9–20. (maksuton + anonymi) RIKU-Chat nettisivuilla.

- [MLL.FI](https://www.mll.fi)

MLL Lasten ja nuorten puhelin [116 111](tel:116111) maanantaista perjantaihin kello 14–20, lauantaisin ja sunnuntaisin kello 17–20 (maksuton + anonymi)

- [Ehyt.fi](https://www.ehyt.fi)

EHYT ry:n päihdeneuvonta Puhelinnumero: 0800 900 45 (maksuton + anonymi + aina voi soittaa)

112-Sovellus (palveluneuvonta, tiedonhaku)

[Väkivalta kaverisuhteissa - Nettiturvakoti](#)

Mitä tiedämme päihhteistä?

8. luokka, 1. tunti.

Turun kaupungin ehkäisevän päihdetyön Selvästi JEES! -projekti 2023-2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius.

Lähteet:

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos

Ehyt ry

Mielenterveyden keskusliitto

Päihdelinkki

	Lailliset päihteet	Laittomat päihteet	Muut haitalliset aineet/ yhdistelmät
Alle 18v.	X	X	X
K-18	Tupakka, miedot alkoholijuomat (alkoholia 1,2-22%). Nikotiinipussit. Sähkötupakka (katukaupan tuotteet laittomia). Nuuska (myynti ja osto laitonta Suomessa.)	Huumeet, esim. kannabis, kokaiini, ekstaasi, heroini. Nikotiinituotteet, joissa nikotiinia yli 20mg (esim. tietyt sähkötupakat). Suomessa laittomia kaikenikäisille!	Lääkkeiden väärinkäyttö. Sekakäyttö. Kaikki päihtymiskäytössä käytetyt kemikaalit.
K-20	Väkevät alkoholijuomat, esim. vodka, kaikki jossa alkoholia yli 22%		

Päihdefaktat

- [Kahoot!](#)
- Kirjautu peliin **OMALLA** etunimellä.

World cafe -harjoitus

- Jakaudutaan 4. ryhmään.
- Jokaiselle ryhmälle jaetaan paperi, johon on kirjoitettu päihdeteemainen kysymys. Aikaa vastata on 3-4 minuuttia. Ajan loppuessa kysymykset siirretään seuraavalle ryhmälle. Jokainen ryhmä vastaa jokaiseen kysymykseen.
- Tarkoituksena on kirjoittaa paperiin ryhmän mielipiteitä kysymyksestä, tietoa ei tarvitse etsiä.
- Ryhmien vastattua kaikkiin kysymyksiin, ryhmät esittelevät tuotokset luokalle. Keskustellaan vastauksista yhdessä.
- Julisteet voi jättää halutessaan esim. luokan seinälle muistuttamaan aiheesta.

Riippuvuus ja voimavarojen merkitys

8. luokka, 2. tunti

Turun kaupungin ehkäisevän päihdetyön Selvästi JEES! -projekti 2023-2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius.

Lähteet:

Terveysten ja hyvinvoinninlaitos

Ehyt ry

Mielenterveyden keskusliitto

Päihdelinkki

Mietin että niin teen tämänkin kanssa.

Riippuvuus

- Mitä riippuvuus on?
- **Oma valinta vai sairaus?**
- Mitä riippuvuuteen liittyviä asioita näet kuvassa?
- Vieroitusoireet --> kierre kasvaa helposti huomaamatta

Päihdeongelmilta suojaavia tekijöitä:

- Läheiset välit perheeseen/muuhun luotettavaan aikuiseen.
- Terve itsetunto, myönteinen minäkuva, omat voimavarat.
- Osallisuuden tunne (esim. harrastus, kaverit, koulu, työ, perhe, peliporukka).
- Hyvät sosiaaliset taidot ja tunnetaidot.
- Onnistumiset.
- Lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihteisiin.

- **Yllämainittujen puute ei tarkoita, että nuori päätyy päihteiden käyttäjäksi. Silloin on kuitenkin tärkeä miettiä, miten itse voi näitä asioita elämässään parantaa.**

Voimavarat

- Voimavarat ovat jokaiselle henkilökohtaisia. Ne antavat tukea ja voimaa elämäämme.
- Voimavaroja tuovia asioita voi tunnistaa esimerkiksi miettimällä millaisia asioita on mukava tehdä, mitä odottaa ja mikä innostaa!
- **Millaiset asiat auttavat jaksamaan hankalissa tilanteissa? Mikä auttaa saavuttamaan tavoitteitani.**
- **Kun kaikki ei mene ihan putkeen elämässä, voimavarat auttavat selviämään tilanteista.**

Voimavaraympyrä

- Voimavaraympyrän avulla voit tarkastella minkä verran saat voimia eli jaksamista eri elämänaalueilta.
- Voimavaraympyrä on jaettu kahdeksaan osa-alueeseen. Mieti minkä verran eri osa-alueet tuovat sinulle tällä hetkellä voimavaroja.
- **Väritä ympyrästä kustakin ”lohkosta” sen kokoinen alue minkä verran koet saavasi siltä elämänaalueelta voimavaroja tällä hetkellä.**
- Tyhjään kohtaan voit lisätä oman yksilöllisen asian, josta saat voimavaroja.

Ihmissuhteet

Koti

Ravinto

Arvot

Harrastukset
ja mielekäs
tekeminen

Liikunta

Rentoutuminen ja uni

www.zekki.fi

- Mene osoitteeseen www.zekki.fi
- Valitse alin ikäryhmä (15-17v.)
- Vastaa kysymyksiin rehellisesti omien ajatusten pohjalta.

Päihteiden käytön molemmat puolet

+ **PÄIHTEET** -

?

?

Mistä saan apua omiin tai läheisen päihde- tai mielenterveysongelmiin?

- Jakaannutaan ryhmiin.
- Molemmille ryhmille jaetaan oma A4 eri aiheella.
- Ryhmässä etsitte oman otsikon alle eri toimijoita omasta kaupungistanne, joilta voi hakea apua ongelmiin.

Rikos(ko)

8-luokkien Laillisuuskasvatustunti Sananvapaus ja siihen liittyvät asiat

Saara Juutinen Alvin Koskinen Laura Kiviranta Paula Mäkelä Reetta Vainio

Lähteet

[Etusivu - Rikosuhripäivystys \(riku.fi\)](https://rikosentorjunta.fi/etusivu) <https://rikosentorjunta.fi/etusivu>

<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/> [Sua varten somessa](#)

[Rikoslaki 39/1889 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX @](#)

[Rikosten kirjo on laaja - tieto auttaa estämään rikoksia – Poliisi](#) Case-tehtävä kirjasta Konstaapeli Daniel tässä, morol. (Kalejaiye, Daniel, 2022)

Lasten turvallisuus on aikuisten vastuulla

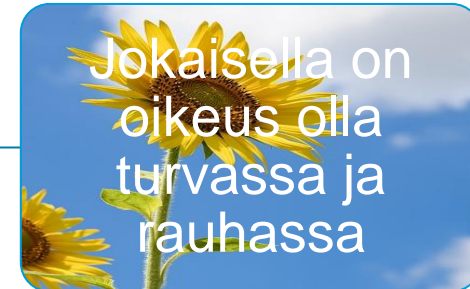
Alle 18-vuotiasta tulee suojella kaikenlaiselta kasvua ja kehitystä vaarantavalta toiminnalta.

Lapsella on oikeus saada ikätasoisista tietoa maailmasta.

Lapsen vastuulla on ottaa oppia maailmasta

Yhdessä tavoitetaan parempaa todellisuutta. Lain tuntemus on jokaisen velvollisuus.

Jokaisella on myös vastuu omista teoistaan

- rikosoikeudellinen vastuu
- vahingonkorvausvelvollisuus

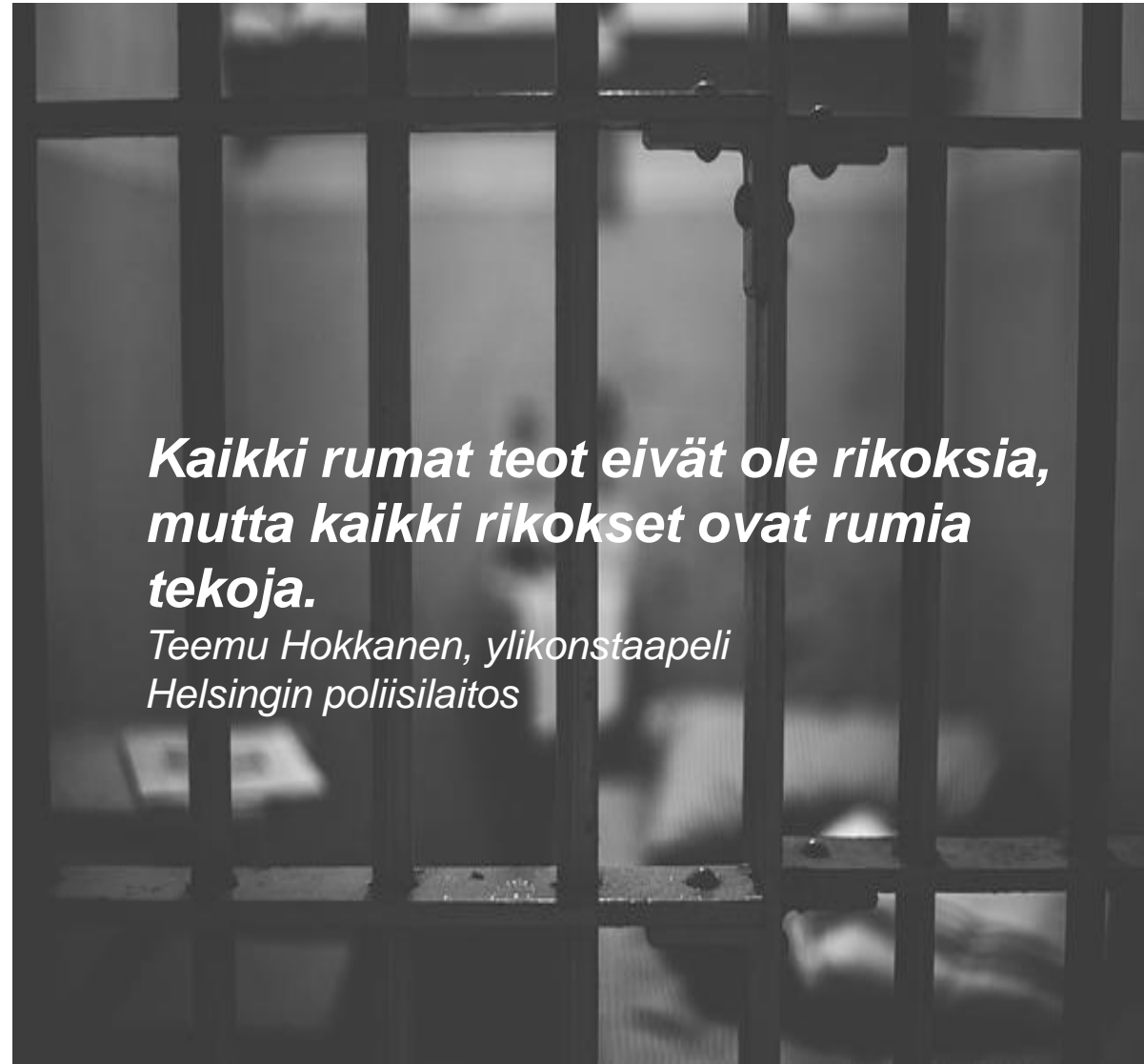
[Sopiiko tämä käytös kouluun \(youtube.com\)](https://www.youtube.com)

Nuorten yleisimpiä rikoksia

- Omaisuusrikokset
 - näpistys, varkaus ja ryöstö
 - **Sakkoa- 4 vuotta vankilaa**
- Erehdyttäminen
 - petos ja kiskonta
 - **Sakkoa- 4 vuotta vankilaa**
- Liikenne rikokset
 - liikenneturvallisuuden vaarantaminen, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta
 - **Sakkoa-2 vuotta vankilaa**
- Väkivalta ja pakottaminen
 - laitton uhkaus, pakottaminen ja pahoinpitely
 - **Sakkoa-10 vuotta vankilaa**
- Seksuaalirikokset
 - seksuaalissävyytteinen lapsesta otetun videon tai kuvan levittäminen
 - **Sakkoa-6 vuotta vankilaa**

Huomaa! Nämä ovat rikoksia myös somessa!

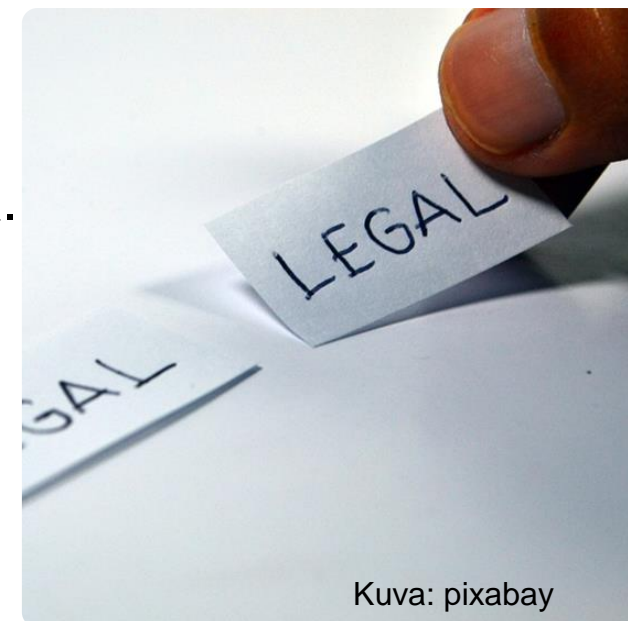
Kaikki rumat teot eivät ole rikoksia, mutta kaikki rikokset ovat rumia tekoja.

*Teemu Hokkanen, ylikonstaapeli
Helsingin poliisilaitos*

Mitä saa sanoa, vai saako mitään sanoa?

- ✓ Sananvapaus: oikeus ilmaista mielipiteitään.
- ✓ Sananvapaus on tärkeä arvo, jota on puolustettava.
- ✓ Sananvapaus ei kuitenkaan oikeuta syrjintään, toisen ihmisen kunnian loukkaamiseen tai väkivaltaan yllyttämiseen.
- ✓ Sananvapaus ei tarkoita sitä, että mitä tahansa saa sanoa. Jokaisen kunnia ja yksityiselämä on turvattu myös perustuslaissa.
- ✓ Sananvapaus ei poista rikosoikeudellista vastuuta sanomisistaan.
- ✓ Sananvapaus ei ole oikeus, joka jyrää muut oikeudet alleen.
- ✓ Sananvapaus pätee myös somessa, mutta sielläkään ei voi halventaa toisia.

Kuva: pixabay

Mitä sitten et voi sanoa?

Sananvapaudessa on rajoituksia, jos sanominen loukkaa toista.

Asiat, joiden kohdalla oltava varovainen:

- toisen henki
- terveys
- seksuaalinen koskemattomuus
- kotirauha
- yksityisyys
- henkilökohtainen vapaus
- kunnia
- ihmisuus
- turvallisuus

Mahdollisia seuraamuksia:

- Kunnianloukkaus
 - Perättömän väitteen tai huhun levittäminen toisesta
- Kiihottaminen kansanryhmää vastaan
- Yksityiselämän loukkaaminen
 - Jos levittää toisen yksityiselämästä julkisuuteen totuudenmukaisia tietoja, vihjauksia tai kuvia, voi syyllistyä yksityiselämän loukkaamisrikokseen.

Kuva: pixabay

Esimerkkejä nuorten rikoksista

Kunnianloukkaus 2023

- Somessa levitettiin kuvia valkoisesta pakettiautosta, jonka väitettiin etsivän lapsia kyytiin.
- Auto ei liity asiaan mitenkään, eikä ole lähestynyt lapsia
- Asiasta tehty rikosilmoitus kunnianloukkauksena.
- [Somessa levisi kuvia valkoisesta pakettiautosta, jonka väitettiin jahtaavan lapsia – nyt juurun levittäjät voivat joutua syytteeseen rikoksesta | Kotimaa | Yle](#)

Kunnianloukkaus 2022

- Nuori X julkaissut Snäpissä kuvan, jossa hänellä oli kasvoissa tunnistettava ruhje. X antoi ymmärtää, että poikaystävä oli aiheuttanut ruhjeen.
- Mahdollisesta pahoinpitelystä ei oltu tehty rikosilmoitusta.
- **16-vuotiaalle** tuomittiin 15 päiväsakon rangaistus nuorena henkilönä tehdystä kunnianloukkauksesta.
- [Nuori tyttö kertoi Snapchatissä poikaystävänsä pahoinpidelleen hänet – sai lopulta itse tuomion kunnianloukkauksesta | Paikalliset | Helsingin Uutiset](#)

Laiton uhkaus Toukokuu 2023

- Iso joukko nuoria kokoontui pelaamaan futista.
- Tilanne kärjistyi ja tapahtumassa huudettu tappouhkauksia.
- Asia eteni polisin tutkintaan epäilyinä laittomasta uhkauksesta.
- [Yli sata nuorta kokoontui jalkapallopeleihin Lappeenrannassa – poliisi tutkii, tapahtuiko siellä laiton uhkaus | Kotimaa | Yle](#)

Video opettajan laulusta

- 15-vuotias laittoi videon opettajansa laulamisesta koulun vappujuhlassa youtube-sivustolle otsikolla "Karaoke of the mental hospital" nimeten opettajan
- tuomittiin vuonna 2007 kunnianloukkauksesta 90 euron sakkoihin, 800 euron korvauksiin sekä maksamaan opettajan oikeudenkäyntikuluja 2 000 euron arvosta

Kiihottaminen kansanryhmää vastaan 2020

- Maallikkotuomari kirjoitti someen halventavasti ulkomaalaistaustaisista ihmisistä.
- Tuomio kahdesta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan sekä virkavelvollisuuden rikkomisesta. Hänet tuomittiin maksamaan päiväsakkoja yhteensä 1 750 euroa.
- [Kouvolaalainen maallikkotuomari tuomittiin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan kahden somejulkaisun takia | Kymenlaakso | Yle](#)

Laiton uhkaus Kesäkuu 2024

- ”Tappolista” somessa
- Kirjoitti vitsillä someen ”tappolistan”
- Tutkitaan laittomana uhkauksena
- [Somessa kiertäneen ”tappolistan” tutkinta etenee – epäilty myönsi julkaisseensa listan | Uutisia lyhyesti | Yle](#)

Kunnianloukkaus 2019

- Tummaihoisia vastaan suunnattu teksti keskustelufoorumilla: Kesällä 2019 40 päiväsakkoa (2 480 euroa) tummaihoisia vastaan suunnatun tekstin julkaisemisesta keskustelufoorumilla syyskuussa 2017. Teksti kannatti valkoista ylivaltaa, ja siinä ehdotettiin kansalaisoikeuksien poistamista tummaihoisilta ihmisiltä sekä väkivallan ja muiden vakavien rikosten sallimista näitä kohtaan.

Tehtävä: Ryhdy rikostutkijaksi

Mitä rikoksia löydät tarinasta?

Marketta on 17-vuotias ja ostanut ensimmäisen oman kevarinsa pitkään säästämillään rahoilla. Kevarissa on runsaasti laitettavaa ja puunattavaa, joten Marketta viettää autotallissa viikon päivät aamusta iltaan. Hän on puhunut kevaristaan paljon kavereilleen ja somessa joten paineet päästä tien päälle ovat suuret. Vihdoin pyörän konepuoli tulee kuntoon ja Marketta pääsee näyttämään pyörää kavereilleen. Marketta ei ole vielä ehtinyt panostaa pyörän ulkonäköpuoleen minkä vuoksi pyörä näyttää melkein kun ojasta löytyneeltä.

Kun Marketta tapaa kaverinsa he alkavat nauraa. Kaikki säästäminen ja ahkerointi valuu hukkaan, puhumattakaan Marketan ylpeydestä pyörästään. Seuraavien viikkojen aikana pyörästä kiusaaminen ja ilkkuminen jatkuu jatkumistaan eikä Marketta kohta aja sillä kuin pakolliset koulumatkat. Eräänä perjantaina Marketta on lähdössä koulusta ja käynnistää kevarinsa. Pihalla oleva poikaporukka alkaa huudella ”älä huudata sitä ruoskaa”, ”pitäiskö sun työntää se jokeen” ja ”mun mummonikin ajaa hienommalla mopolla”. Marketta lähtee paikalta itkua pidätellen. Ajaessaan hän kuitenkin tajuaa, ettei kiusaaminen lopu jollei hän pidä puoliaan, joten Marketta lyö jarrut pohjaan ja kääntyy takaisin koulun pihalle.

Koulun pihassa Marketta talsii kohti poikaporukkaa. Pojat ovat hämmentyneitä ja vähän peloissaan. ”Nyt loppuu tuo pään aukominen”, Marketta huutaa ja ottaa lähintä poikaa, Samuelia rinnuksista kiinni retuuttaen tätä rajusti. Muut pojat yrittävät rauhoitella Markettaa, mutta Marketta ei päästä irti. Samuel saa vihdoin ravistettua itsensä irti ja pojat lähtevät paikalta.

Marketta juoksee poikien perään ja lyö viimeisenä olevaa poikaa kypärällä takaraivoon ja toista nyrkillä ohimoon.

Pahoinpitely
Luku 21 § 5

Pohtikaa yhdessä: onko kiusaaminen rikos? Saako kiusattu puolustaa itseään ja millä keinoin?

Mistä apua eri tilanteisiin?

- [RIKU.FI](https://www.riku.fi)

Rikosuhripäivystys 116 006 palvelee suomeksi ma–pe kello 9–20. (maksuton + anonyymi) RIKU-Chat nettisivuilla.

- [MLL.FI](https://www.mll.fi)

MLL **Lasten ja nuorten puhelin 116 111** maanantaista perjantaihin kello 14–20, lauantaisin ja sunnuntaisin kello 17–20 (maksuton + anonyymi)

- [Ehyt.fi](https://www.ehyt.fi)

EHYT ry:n päihdeneuvonta Puhelinnumero: 0800 900 45 (maksuton + anonyymi + aina voi soittaa)

112-Sovellus (palveluneuvonta, tiedonhaku)

Yleistä päihhteistä

9. luokka, 1. Tunti

Turun kaupungin ehkäisevän päihdetyön Selvästi JEES! -projekti 2023-2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius.

Lähteet:

Terveystieteiden tutkimuskeskus

Ehyt ry

Mielenterveyden keskusliitto

Päihdelinkki

	Lailliset päihteet	Laittomat päihteet	Muut haitalliset aineet/ yhdistelmät
Alle 18v.	X	X	X
K-18	Tupakka, miedot alkoholijuomat (alkoholia 1,2-22%). Nikotiinipussit. Sähkötupakka (katukaupan tuotteet laittomia). Nuuska (myynti ja osto laitonta Suomessa.)	Huumeet, esim. kannabis, kokaiini, ekstaasi, heroini. Nikotiinituotteet, joissa nikotiinia yli 20mg (esim. tietyt sähkötupakat). Suomessa laittomia kaikenikäisille!	Lääkkeiden väärinkäyttö. Sekakäyttö. Kaikki päihtymiskäytössä käytetyt kemikaalit.
K-20	Väkevät alkoholijuomat, esim. vodka, kaikki jossa alkoholia yli 22%		

Päihdefaktat

- www.kahoot.it
- Kirjautu peliin OMALLA etunimellä.

World cafe -harjoitus

- Jakaudutaan 4. ryhmään.
- Jokaiselle ryhmälle jaetaan paperi, johon on kirjoitettu päihdeteemainen kysymys. Aikaa vastata on 3-4 minuuttia. Ajan loppuessa kysymykset siirretään seuraavalle ryhmälle. Jokainen ryhmä vastaa jokaiseen kysymykseen.
- Tarkoituksena on kirjoittaa paperiin ryhmän mielipiteitä kysymyksestä, tietoa ei tarvitse etsiä.
- Ryhmien vastattua kaikkiin kysymyksiin, ryhmät esittelevät tuotokset luokalle. Keskustellaan vastauksista yhdessä.
- Julisteet voi jättää halutessaan esim. luokan seinälle muistuttamaan aiheesta.

Riippuvuus ja itsetuntemus

9. luokka, 2. Tunti

Turun kaupungin ehkäisevän päihdetyön Selvästi JEES! -projekti 2023-2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius.

Lähteet:

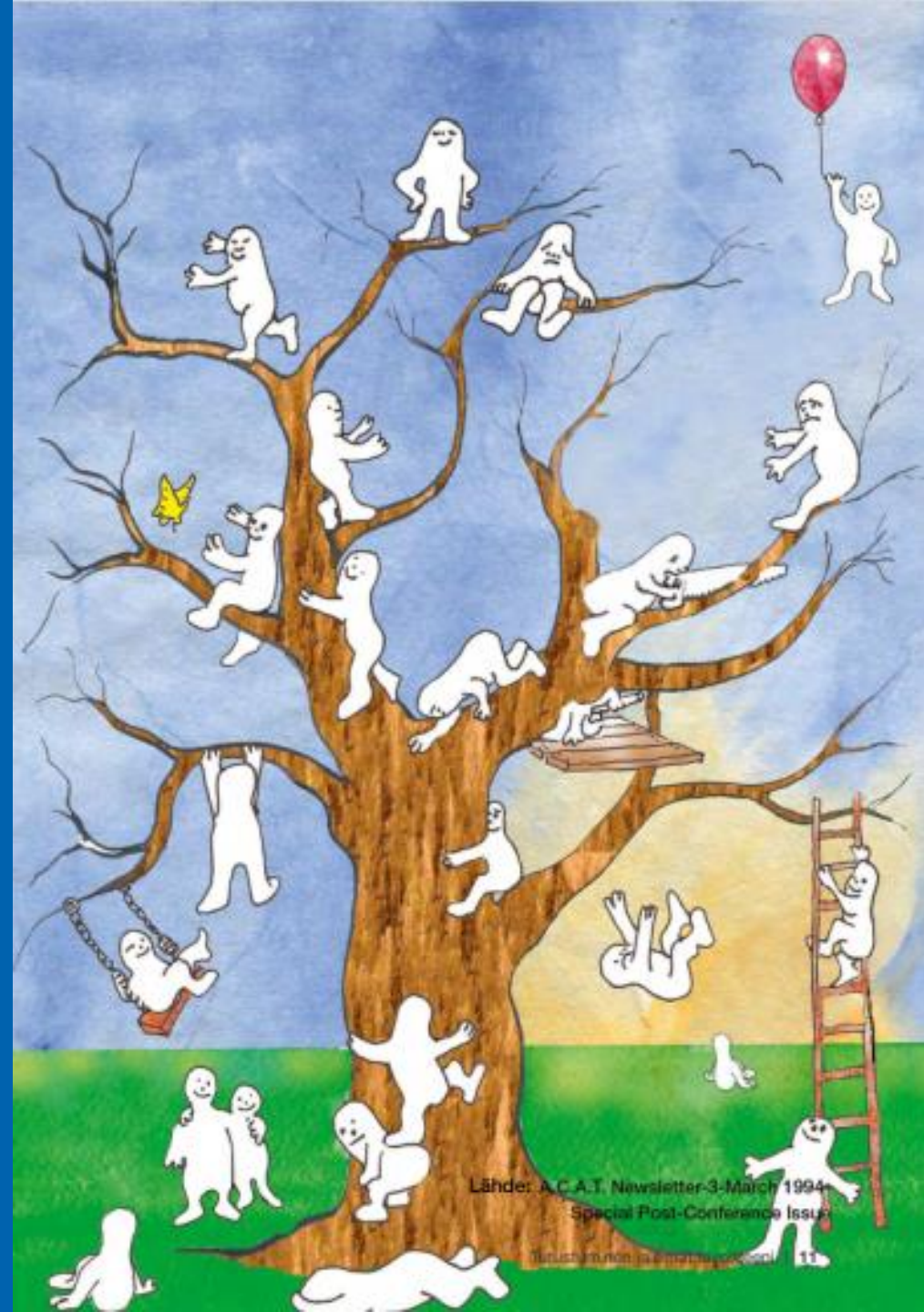
Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos

Ehyt ry

Mielenterveyden keskusliitto

Päihdelinkki

Tämän päivän fiilis?

Riippuvuus

- Mitä riippuvuus on?
- Mistä voi tulla riippuvaiseksi?
- **Miten fiilis vaikuttaa ihmisten päihteiden käyttöön?**

Riippuvuus

- Pakonomainen tarve johonkin aineeseen tai toimintaan.
- Psyykinen tai fyysinen tila tuottaa hetkellisesti mielihyvää, jonka jälkeen tulee vieroitusoireet.
- Kuinka helposti jää riippuvaiseksi: Siihen vaikuttaa mm. perintötekijät, lapsuuden ja nuoruuden kokemukset, stressi ja kriisitilanteet elämässä.
- Riippuvuus on sairaus!
- Riippuvainen ihminen ei aina itse tunnista tai myönnä riippuvuuttaan.
- Riippuvuuksien haittoja voivat olla esim. terveydelliset haitat, ihmissuhteet kärsivät, taloudelliset haitat (esim. päihteiden hankkiminen, rahapelaaminen)

Päihdeongelmilta suojaavia tekijöitä

- Läheiset välit perheeseen/muuhun luotettavaan aikuiseen.
- Terve itsetunto, myönteinen minäkuva.
- Osallisuuden tunne (esim. harrastus, kaverit, koulu, työ, perhe, peliporukka).
- Vahvat tunne- ja sosiaaliset taidot.
- Onnistumiset ja positiivinen palaute.
- Lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihteisiin.

- **Yllämainittujen asioiden puute ei tarkoita että nuori päätyy päihteiden käyttäjäksi, mutta riski on suurempi.**

Mikä on parasta minussa?

(parasta minussa-harjoitus)

Mistä olet saanut hyvää palautetta?

Mitä ominaisuuksia arvostat
itsessäsi?

Mitä teet mieluiten vapaa-ajalla,
kun ei ole pakko tehdä mitään?

Miten tsemppaat itseäsi, jos tulossa
on jotain jännittävää?

Mistä saat jaksamista arkeen?

Mitä tulevaisuuden suunnitelmia/haaveita sinulla on (työ, opiskelu, perhe, matkustelu,
harrastus ym. ym.)?

Kuvitellaan, että sinulle tulisi ongelmia päihteidenkäytön kanssa. Miten se voi vaikuttaa
tulevaisuuden suunnitelmien/haaveidesi toteutumiseen?

Mistä saan apua omiin tai läheisen päihde- tai mielenterveysongelmiin?

- Jakaannutaan pienryhmiin.
- Jokaiselle ryhmälle jaetaan oma A4 eri aiheella.
- Ryhmässä etsitte oman otsikon alle eri toimijoita, joilta voi hakea apua ongelmiin Turun alueelta

Rikos(ko)

9-luokkien laillisuuskasvatustunti Oikeudet ja velvollisuudet

Saara Juutinen, Alvin Koskinen, Laura Kiviranta, Paula Mäkelä ja Reetta Vainio

Lähteet:

[Etusivu - Rikosuhripäivystys \(riku.fi\)](https://rikoksentorjunta.fi/etusivu)

<https://rikoksentorjunta.fi/etusivu>

<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/>

[Rikoslaki 39/1889 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Case-tehtävä kirjasta Konstaapeli Daniel tässä, moro! (Kalejaiye, Daniel, 2022)

Lailisuudesta

Alle 18-vuotiasta tulee suojella kaikenlaiselta kasvua ja kehitystä vaarantavalta toiminnalta.

= aikuisten vastuu

Lapsella on oikeus saada ikätasoistaan tietoa maailmasta.

= lapsen vastuulla on ottaa oppia maailmasta

Yhdessä tavoitetaan parempaa todellisuutta. Lain tuntemus on jokaisen velvollisuus.

= jokaisella on oikeus olla turvassa ja rauhassa

Jokaisella on myös vastuu omista teoistaan

- rikosoikeudellinen vastuu
- vahingonkorvausvelvollisuus

Velvollisuudet ja oikeudet

Kansalaisyhteiskunta

- Yhdenvertainen kohtelu
- Sananvapaus
- Kaikki voivat valita itse asuinpaikkansa ja liikkua Suomessa vapaasti.
- Yksityisyyden suoja
- Oikeus valita oma uskontonsa. Jos ei halua, ei tarvitse valita mitään uskontoa.

Kansalaisvelvollisuudet

- Suomessa täytyy noudattaa Suomen lakia
- Oppivelvollisuus
- Veron maksaminen
- Kaikilla on velvollisuus todistaa oikeudessa, jos heidät sinne kutsutaan.
- Kaikilla on velvollisuus auttaa, jos sattuu onnettomuus.
- Kaikilla on velvollisuus ilmoittaa poliisille jos näkee rikoksen tai tietää sellaista suunniteltavan.

Nuorten yleisimpiä rikoksia

- Omaisuusrikokset

- näpistys, varkaus ja ryöstö

Sakkoa- 4 vuotta vankilaa

- Erehdyttäminen

- petos ja kiskonta

Sakkoa- 4 vuotta vankilaa

- Liikenne rikokset

- liikenneturvallisuuden vaarantaminen
- kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta

Sakkoa-2 vuotta vankilaa

- Väkivalta ja pakottaminen

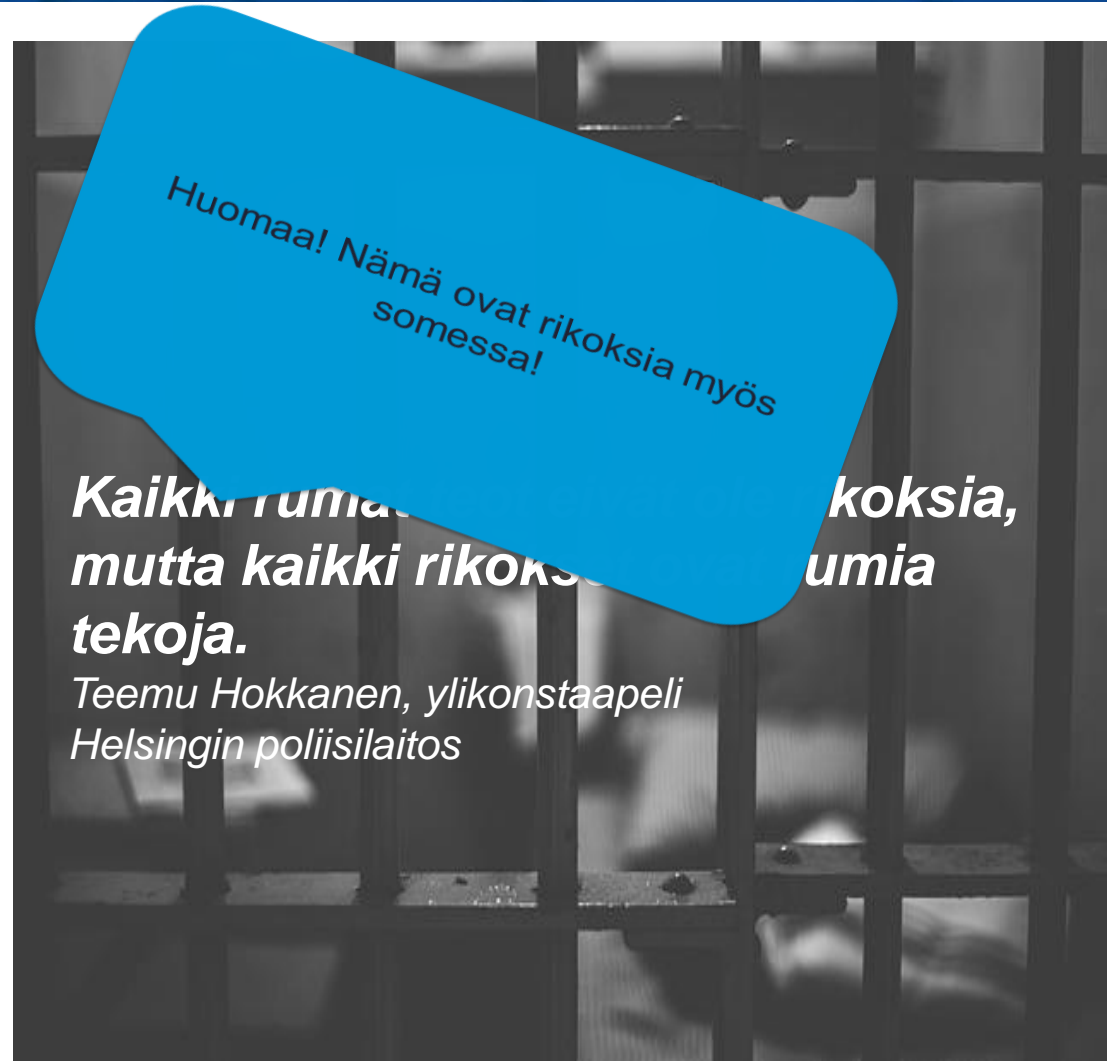
- laitton uhkaus
- pakottaminen ja pahoinpitely

Sakkoa-10 vuotta vankilaa

- Seksuaalirikokset

- seksuaalissävytteinen lapsesta otetun videon tai kuvan levittäminen.

Sakkoa-6 vuotta vankilaa

Esimerkkejä nuorten rikoksista

Ryöstö Maaliskuu 2024

- 6 ihmistä ryöstää väkivallalla uhaten 16 -vuotiaalta puhelimen ja kuulokkeet. Teko kuvataan.
- 2 tekijöistä yli 15-vuotiaita
- Tuomio 7 kuukautta ehdollista vankeutta
- [Teinipojat piirittivät 16-vuotiaan kerrostalon pihalla ja hakkasivat hänet - PK-seutu | HS.fi](#)

Kunnianloukkaus 2022

- Nuori X julkaissut Snäpissä kuvan, jossa hänellä oli kasvoissa tunnistettava ruhje. X antoi ymmärtää, että poikaystävä oli aiheuttanut ruhjeen.
- Mahdollisesta pahoinpitelystä ei oltu tehty rikosilmoitusta.
- **16-vuotiaalle** tuomittiin 15 päiväsakon rangaistus nuorena henkilönä tehdystä kunnianloukkauksesta.
- [Nuori tyttö kertoi Snapchatissä poikaystävänsä pahoinpidelleen hänet – sai lopulta itse tuomion kunnianloukkauksesta | Paikalliset | Helsingin Uutiset](#)

Laiton uhkaus Toukokuu 2023

- Iso joukko nuoria kokoontui pelaamaan futista.
- Tilanne kärjistyi ja tapahtumassa huudettu tappouhkauksia.
- Asia eteni polisin tutkintaan epäilynä laittomasta uhkauksesta.
- [Yli sata nuorta kokoontui jalkapallopeleihin Lappeenrannassa – poliisi tutkii, tapahtuiko siellä laitton uhkaus | Kotimaa | Yle](#)

Pahoinpitely Helmikuu 2023

- 14-vuotiasta lyötiin kasvoihin koulun pihalla ja häneltä varastettiin lompakko
- Tekijä 16- vuotias
- Tuomio pahoinpitelystä: 60 päiväsakkoa (=360 e). Maksettava korvauksia uhrille 500 euroa. Oikeuskuluja maksettava 1000e.
- [14-vuotias pahoinpideltiin tamperelaisen koulun pihalla kesken koulupäivän - Tampereen seutu - Iltä-Sanomat](#)

Tehtävä: Ryhdy rikostutkijaksi

Mitä rikoksia löydät tarinasta?

Tuukka, Nico ja Toni ovat kotibileissä. Bileissä tunnelma kiristyy, jolloin Nicon ja Tonin välillä alkaa tappelu.

Riita alkaa huutamisella ja tönimisellä, mutta etenee nopeasti. Ihmiset riitapukareiden ympärillä valitsevat puolensa ja alkavat huudella toiselle osapuolelle solvauksia. Toni huutaa Nicolle, että tämä on 3000e pystyssä ja mikäli tämä ei maksa, niin Toni hakkaa Nicon naaman uuteen uskoon. Huutamisen ja uhkailun päätteeksi Toni onnistuu lyömään Nicoa ohimoon niin kovaa, että Nico kaatuu tajuttomana maahan. Toni ottaa lompakon tämän taskusta ja samalla ilmoittaa, että tästä eteenpäin velat tuplaantuisivat joka viikko.

Tuukka päättää hypätä suojelemaan Nicoa lisälyönneiltä. Toni katsoo Tuukkaa ihmeissään ja kysyy, mikä on tämän ”ongelma”. Tuukka ei saa sanaa suustaan, jolloin Toni ottaa Tuukan kuristusotteeseen, raahaa hänet siivouskomeroon, sulkee oven ja laittaa tuolin ovenkahvan eteen esteeksi.

Toni katsoo bileporukkaa, joka tuijottaa häntä järkyttyneenä ja kysyy ”onko jollain vielä jotain ongelmia!?” Kukaan ei uskalla sanoa mitään ja Toni lähtee paikalta jättäen Tuukan kaappiin ja Nicon makaamaan lattialle tajuttomana.

Ryöstö

- **Luku 31 § 1 (Toni käyttää väkivaltaa ja varastaa lompakon)**

Vapaudenriisto

- **Luku 25 § 1 (Toni telkeää Tuukan komeroon)**

Mahdollisia liitännäisrikoksia

- **Laiton uhkaus; 25 § 7**
- **Kiskonta; Luku 36 §6**

Sosiaalinen media

- **Tiesitkö että:**
 - alastonkuvia ei saa laittaa toiselle ilman lupaa?
 - Alastonkuvia ei saa edes pyytää alle 16-vuotiaalta?
 - Toisen lähettämien alastonkuvien jakaminen eteenpäin ja toisille näyttäminen on laitonta?
 - Sulla ei saa olla tallennettuna millekään laitteelle alastonkuvia alle 18-vuotiaasta?

→ **Mieti mitä jaat ja kenelle jaat!**

→ **Muista, että voit joutua vastuuseen siitä, mitä julkaiset!**

Mistä apua eri tilanteisiin?

- [RIKU.FI](https://www.riku.fi)

Rikosuhripäivystys 116 006 palvelee suomeksi ma–pe kello 9–20. (maksuton + anonyymi) RIKU-Chat nettisivuilla.

- [MLL.FI](https://www.mll.fi)

MLL **Lasten ja nuorten puhelin 116 111** maanantaista perjantaihin kello 14–20, lauantaisin ja sunnuntaisin kello 17–20 (maksuton + anonyymi)

- [Ehyt.fi](https://www.ehyt.fi)

EHYT ry:n päihdeneuvonta Puhelinnumero: 0800 900 45 (maksuton + anonyymi + aina voi soittaa)

112-Sovellus (palveluneuvonta, tiedonhaku)

